

Värmdö kommun

Besöksadress: Skogsbovägen 9-11

Postadress: Värmdö kommun

134 81 Gustavsberg

08-570 470 00

varmdo.kommun@varmdo.sewww.varmdo.se

Riktlinje för avgiftshandläggning inom avdelning bistånd- och kvalitet

Dokumenttyp	Riktlinje
Diarienummer	2025VON/0079
Lagstadgat styrdokument	
Ersätter styrdokument	Riktlinjer för avgiftshandläggning inom avdelningen Bistånd- och kvalitet
Aktualitetsprövning	2025-04-22
Ansvar	
Beslutsnivå	Vård- och omsorgsnämnden
Reviderat	2025-04-22
Beslutsdatum, instans och paragraf	2025-05-08

Syfte och avgränsning

Riktlinjerna för avgiftshandläggning inom vård- och omsorgskontoret fastställs av vård- och omsorgsnämnden och är ett styrdokument främst riktat till avgiftshandläggare och biståndshandläggare inom enheterna Bistånd äldre och Bistånd funktionsnedsättning.

Riktlinjerna syftar till en rättssäker handläggning av avgifter för personer som erhåller insatser inom äldreomsorg enligt socialtjänstlagen (SoL), barn och vuxna som erhåller insatser enligt lagen om stöd och service till personer med vissa funktionshinder (LSS) samt barn och vuxna med fysisk funktionsnedsättning samt vuxna med psykisk funktionsnedsättning som erhåller bistånd enligt SoL. Riktlinjerna syftar också till att ge politiker en vägledning i arbetet för att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling i handläggningen samt att ge information till kommunens medborgare om vad som gäller inom området. Riktlinjerna har sin utgångspunkt i lag, förarbeten, rådande föreskrifter och rättspraxis och ska ses som vägledande. Riktlinjerna innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjlighet att få sin ansökan individuellt prövad.

Huvudprinciper tillämpning avgifter

Prisbasbelopp och maxtaxa

Prisbasbeloppet (PBB) beslutas av regeringen och avser nästkommande år. Prisbasbeloppet beräknas enligt 2 kap. 6 och 7 § Socialförsäkringsbalken (2010:1284) (SFB). Prisbasbeloppet är ett belopp som varierar år från år och som används för att fastställa högkostnadsskyddet för året. Inom Värmdö kommun används ordet maxtaxa istället för högkostnadsskydd för att beskriva den avgift som en person högst får betala för omvårdnadsinsatserna beviljade av nämnden. Maxtaxan får högst vara en viss del av årets prisbasbelopp och varje år presenteras detta i Meddelandeblad från Socialstyrelsen. Maxtaxan är det belopp som individen högst får betala för de kostnader för omvårdnaden de är beviljade. Avgifter för kost och hyra står utanför maxtaxan. Personer som har beslut enligt LSS betalar enbart avgift för kost och boende. De insatser som ingår i maxtaxan är:

- Omvårdnad på särskilt boende
- Omvårdnad på korttidsplats/växelvård
- Omvårdnad i hemmet i form av hemtjänst
- Dagverksamhet omvårdnad
- Trygghetslarm
- Städ

- Tvätt
- Inköp

De insatser som inte ingår i maxtaxan, och därmed inte kan reduceras med avgiftsberäkning, är:

- Matlådor
- Kost på dagverksamhet
- Kost på korttidsplats/växelvård
- Kost på särskilt boende
- Hyra särskilt boende
- Boendekostnad

Avgiftsberäkning

I 32 kap. 5§ SoL framgår nämndens rätt att inhämta uppgifter för avgiftsunderlag. Med avgiftsunderlag avses den inkomst som den enskilde haft enligt den senaste deklARATIONEN. Omräkning av avgiften sker alltid en gång per år, på grund av förändringar i prisbasbelopp, konsumentprisindex och eventuella förändringar i inkomstförhållanden och bostadskostnader. Om den enskildes inkomst eller boendekostnad förändras under året är det den enskildes ansvar att meddela Bistånds- och kvalitetsavdelningen detta. Vid förändringar görs en ny beräkning av avgiften. Den enskilde ska alltid ha en uppdaterad version av sitt avgiftsbeslut där den ser vilka insatser denne är beviljad, respektive avgift och det individuella avgiftsutrymmet. Förvaltningen är skyldig att ändra avgiften under pågående kalenderår om något förhållande som påverkar avgiften har ändrats eller om kommunen tidigare erhållit felaktiga uppgifter, vilket framgår av 32 kap. 10§ SoL. Samtliga uppgifter som lämnas av den enskilde ska kunna styrkas. Bistånds- och kvalitetsavdelningen fattar inte retroaktiva beslut, utan beslutet gäller från det datum då handlingar inkommit. Gäller det en helt ny brukare har denna en månad på sig från att beslut är taget om insatser att inkomma med inkomstuppgifter för att få tillgodoräkna sig en eventuell reduktion av avgiften från startdatum. Bistånds- och kvalitetsavdelningen beräknar fram personens individuella avgiftsutrymme och vad kommunen kan ta ut för avgift. Uppgifterna är frivilliga att skicka in. Om den enskilde inte inkommer med efterfrågade underlag, beräknas personen att betala för de insatser denne är beviljad, dock högst maxtaxan samt tillkommande kostnader för beviljad insats avseende kost och hyra. Avgiftstillämpning enligt riktlinjerna gäller även då insatsen ges av annan vårdgivare på uppdrag av kommunen. Inkomster som kommer från Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan hämtas automatiskt in i systemet. Det som räknas som inkomst, som inte inkommer från tidigare nämnda, är:

- Tjänstepension
- Privat pensionsförsäkring
- Utlandspension

- Inkomst av näringsverksamhet
- Inkomst av tjänst
- A-kassa
- Studiebidrag
- Föräldrapenning
- Sjukersättning
- Sjukpenning
- Aktivitetsersättning
- Utdelning av kapital
- Livränta
- Inkomst från uthyrning av privatbostad

Minimibelopp

Minimibeloppet är lagstadgat i 32 kap. 8§ SoL och bestäms utifrån prisbasbeloppet för det aktuella året beräkningen sker. Kommunen ska höja minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett inte oväsentligt högre belopp än det som anges i 32 kap. 8§ SoL. Kommunen får minska minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för en sådan post som anges i 32 kap. 8 § SoL därför att kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet, kostnaden ingår i avgiften eller hyran för bostad i särskilt boende, eller posten tillhandahålls kostnadsfritt. Minimibeloppet ska, om inte annat följer 32 kap. 8§ SoL alltid per månad utgöra lägst en tolftedel av 1. 1,3546 prisbasbelopp för ensamstående, eller 2. 1,1446 prisbasbelopp för var och en av sammanlevande makar och sambor. Under 65 år har 10% högre minimibelopp.

Minimibeloppet ska täcka normalkostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, dagstidning, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel.

Höjning av minimibelopp

Minimibeloppet ska under vissa förutsättningar fastställas till en högre nivå. Detta gäller om den enskilde på grund av särskilda omständigheter har behov av ytterligare medel, vilket framgår 32 kap. 9 § SoL. Kostnaden ska vara av skälig och varaktig omfattning om den ska tas hänsyn till vid justering av minimibelopp. Exempel på särskilda omständigheter kan vara om individen har högre kostnader för sin kost än normalt. Erforderliga intyg kan komma att begäras in som styrker de särskilda skälen. Kosten på särskilt boende anses vara högre än om man lagar sin mat hemma, detta regleras genom att höja minimibeloppet med summan som är mellanskillnaden mellan den avgift för kost kommunen tar ut och den avgift för kost som Konsumentverket anser att en person har om alla måltider lagas hemma. Detsamma gäller personer som har matlådor beviljat via kommunen, där görs ett tillägg per beviljad matlåda. Om den enskilde genom bidrag eller annan förmån redan har kompenserats för en viss merkostnad, exempelvis genom handikappersättning, är kommunen inte skyldig att höja nivån på minimibeloppet. Det är primärt kommunens ansvar att, vid fastställande

av avgifterna i det enskilda fallet, utreda om den enskilde har behov av ett förhöjt minimibelopp samt om avgifterna måste sättas ned. Uppgifter om de individuella behoven behöver den enskilde själv bidra med.

Yngre personer med funktionsnedsättning

Yngre personer med funktionsnedsättning har i vissa fall särskilda kostnader för bosättning och familjebildning. Enligt förarbetena till socialtjänstlagens avgiftsbestämmelser bör levnadsomkostnader för yngre personer med funktionsnedsättning, efter en individuell prövning, beräknas till en nivå som överstiger minimibeloppet med upp till 10 % (proposition 2000/01:149 Avgifter inom äldre och handikappomsorg s. 41).

Sänkning av minimibelopp

I några undantagsfall får kommunen bestämma minimibeloppet till en lägre nivå än vad som framgår av 32 kap. 8 § SoL. Det får göras endast om en omsorgstagare inte har en kostnad som minimibeloppet ska täcka därför att denna kostnad antingen:

- ingår i avgiften för hemtjänst eller dagverksamhet eller
- ingår i avgiften eller hyran för bostad i särskilt boende eller
- tillhandahålls kostnadsfritt.

Förbehållsbelopp

Beräkning av förbehållsbelopp regleras i 32 kap. 8 § SoL. Förbehållsbelopp är ett belopp som inkluderar minimibeloppet och individens boendekostnad. Dessa dras bort från individens inkomster för att beräkna fram ett avgiftsutrymme.

Avgiftsutrymme

Avgiftsutrymmet är en persons individuella betalningsutrymme. Det visar vad den enskilde högst kan betala för de omvårdnadsinsatser denne är beviljad, exklusive kostnader för kost som ska täckas av minimibeloppet. För att beräkna fram detta avgiftsutrymme tas den enskildes inkomster minus minimibelopp och boendekostnad. Även om avgiftsutrymmet är högt kan personen aldrig betala mer än maxtaxan. Är avgiftsutrymmet mindre än maxtaxan reduceras personens avgift ner till det individuella avgiftsutrymmet. Om avgiften för insatserna redan är lägre än avgiftsutrymmet behöver ingen reduktion göras. Beräkning av avgiftsutrymme sker enligt följande: Nettoinkomst + Bostadsbidrag (under 65 år), bostadstillägg (över 65 år) eller särskilt bostadstillägg - bostadskostnad - Minimibelopp = Avgiftsutrymme.

Ändring av beslut om avgifter

Avgiften kan förändras när:

- inkomsten förändras

- insatserna förändras
- familjeförhållandena förändras (t ex make/maka avlider eller flyttar)
- bostadskostnaden förändras
- kunden erhåller tillägg på minimibeloppet efter att beslut tagits om detta.

Boendekostnad

Hyresrätt

Vid avgiftsberäkning inkluderas enbart hyran för själva bostaden. Kostnad för parkering, varmvatten och el tas ej med i beräkningen. Ingår någon av dessa uppräknade poster ska dessa räknas bort enligt Pensionsmyndighetens beräkning.

Bostadsrätt

I boendekostnaden för en bostadsrätt ingår hyresavgiften till föreningen och del av lån som ej är avdragsgill, 70 % av bostadslånets ränta får räknas med.

Fastighet

Äger personen en fastighet ingår driftskostnader, uppvärmning, fastighets-skatt och tomrätsavgälld samt del av lån som ej är avdragsgill, 70 % av bostadslånets ränta får räknas med. Vid beräkning av boendekostnad i fastighet utgår vi ifrån Pensionsmyndighetens beräkning. Driftskostnader och uppvärmning baserar sig på antal kvadratmeter bostadsyta. Se Pensionsmyndighetens beräkning för årets aktuella siffror.

Dubbla boendekostnader

När en person flyttar in i särskilt boende och är ensamstående kan dennes tidigare hyra beräknas som dubbel boendekostnad under en tremånadersperiod. Detta förutsatt att den tidigare bostaden ska avyttras.

Sammanboende och kvarboendeskydd

När en person i ett sammanboende par flyttar in på särskilt boende ska de inte längre beräknas som sammanboende. Däremot kan de sammanräknas och bådaskostnad tas då med i beräkningen av omvårdnadsavgiften. Kvarboendeskyddet syftar till att den som bor kvar hemma inte ska drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation när dennes partner flyttar till särskilt boende, vilket framgår av 32 kap 7§ SoL.

Särskilt boende

När en person blir erbjuden en plats på särskilt boende skrivs ett hyreskontrakt och den boende ska betala fastställd hyra per månad för den bostad som tillhandahålls.

Boenden i särskilda fall där boendet eller kommunen inte tar ut en hyresavgift så tas en boendekostnad ut istället.

Sammanboende Hemtjänst

I de fall båda parter i en sammanboende relation erhåller insatser, tar kommunen ut en avgift för respektive person.

Debitering

Avgifter debiteras en gång per månad och i efterskott. Undantaget från detta är hyra som debiteras i förskott.

Avgifter socialpsykiatri enligt SoL

Personer med psykiska och/eller sociala problem kan placeras i stödboende, hem för vård eller boende - HVB eller i familjehem. Sådana placeringar medför att egenavgift ska tas ut, vilket framgår av 31 kap. 3 § (delvis) och 32 kap. 2 och 3 §§ (delvis). Egenavgiften består av kostnad för uppehälle och är en avgift för boende och kost. Kosten avser frukost, lunch och middag. Avgiftsnedsättning ska tillämpas när vissa måltider inte intas i boendet. Resterade kostnad ska betraktas som avgift för boendet. Personer som saknar eller har en låg inkomst kan ansöka om ekonomiskt bistånd till dessa kostnader.

Avgifter enligt LSS

Insatser enligt Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, är i princip avgiftsfria. Enda undantagen finns reglerat i 18-20 §§ LSS samt i 5 § förordningen (1993:10909) om stöd och service till vissa funktionshindrade. I anslutning till en insats har kommunen möjlighet att ta ut skäliga avgifter för bostad, mat, resor, fritidsverksamhet och kulturella aktiviteter. Avgifterna måste vara skäliga och får inte överstiga kommunens självkostnader, kommunen ska även se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Den enskilde ska ha kvar tillräckligt med pengar för sina personliga behov, till exempel mat, kläder, tandvård, fritid och semester.

Avgift i anslutning till korttidsvistelse LSS

Vid korttidsvistelse utanför det egna hemmet samt vid läger- och kollovistelser, tas avgift ut för kost enligt fastställd taxa.

Avgift i anslutning till Daglig verksamhet LSS

Vid daglig verksamhet ansvarar den enskilde själv för sin kost. Om den enskilde har möjlighet att köpa lunch av verksamheten står den enskilde själv för kostnaden som tas ut enligt fastställd taxa.

Boende

När en person blir erbjuden bostad enligt 9 punkt 9 § LSS skrivs ett hyreskontrakt och den boende ska betala fastställd hyra per månad för den bostad som tillhandahålls. I vissa särskilda fall kan det förekomma att kommunen tar ut en boendeavgift, detta kan komma att inträffa i det fall boendet inte fakturerar den enskilde en hyra.

Ersättning från föräldrar till placerade barn

I de fall barn och ungdomar under 18 år inte bor i föräldrahemmet är föräldrarna skyldiga att i skälig omfattning bidra till kommunens kostnad för omvårdnaden, vilket framgår av 20 § LSS. Värmdö kommun tar ut en avgift motsvarande kostnad för underhållsbidrag av vardera föräldern.

Ersättning för placerade barn över 18 år

När barnet fyller 18 år upphör kommunens möjlighet att ta ut ersättning från föräldrarna. Det finns dock möjlighet att ta ut avgift av den enskilde för boende och kost. Flertalet unga beviljas aktivitetsersättning först vid 19 år och har ingen sådan socialförsäkringsförmån som nämns i 19 § LSS. Enligt 7 kap. 1 § Föräldrabalken är dock föräldrar underhållsskyldiga för sina barn så länge de går i gymnasiet, som längst tills det att barnet fyller 21 år. Detta innebär att det finns möjlighet att ta ut avgift för boende och kost från föräldrar till barn mellan 18-21 år som fortfarande går på gymnasiet och saknar egen inkomst. Avgift för boende och kost tas ut enligt fastställd taxa.

Beslut

Avgift för enskild som skickat in inkomstuppgifter via en inkomstförfrågan från kommunen ska alltid fastställas genom ett formellt avgiftsbeslut som innehåller följande:

- Avgift för beviljade insatser
- Avgiftsutrymme
- Avgiftsberäkning
- Besvärshänvisning

Avgift för enskild som ej skickat in inkomstuppgifter meddelas i beslut om avgift för beviljade insatser samt besvärshänvisning.

Delegation

Samtliga beslut om avgifter fattas enligt delegationsordning beslutad av nämnden.

Överklagan

En överklagan får göras av individen gällande avgifter eller förbehållsbelopp enligt 32 kap. 5-10§ SoL, i enlighet med 35 kap. 1§ SoL.

Uppföljning

Riktlinjer för avgiftshandläggning ska årligen följas upp och revideras vid behov, utifrån ny rådande lagstiftning, föreskrifter och andra ledande dokument. Ansvaret för att riktlinjerna tillämpas och efterlevs vilar på ansvarig chef för enheten.